

PINTANT DE QUITRÀ LA SOCIETAT

Totes les coses que han passat i que passen a Galícia costa d'imaginar-les. Imaginem un país on un membre del govern autònom pot cridar al seu despatx el director d'un diari, i que aquest es desplaci des de la seva ciutat per a rebre un xàfec de crits i insults. Imaginem un país on al president o a un dels seus ministres se li presenten ternes o propostes per a director d'un diari, com en l'època de Franco. Un país on els càmeres de la televisió autonòmica tenen prohibit enregistrar imatges del president per amagar als espectadors el seu desgast físic. Un país on un *conselleiro* pressiona i aconsegueix que sigui purgada la redacció en ple de la delegació a Galícia d'un diari madrileny. On s'acomiaden periodistes per indicació directa del govern autònom. On les llistes negres són cosa habitual i es decreta la «desaparició» comunicacional de persones de rellevància pública que es mostren díscles. On els periodistes, com la resta de la societat, estan paralizats per la por a moure's, i no poden fer el seu treball. Aquest país proper on el periodisme és quasi heroisme i els periodistes s'exilien, existeix. I no parlo del País Basc, parlo de la Galícia de Fraga Iribarne. Encara que hi

ha més causes que expliquin això, solament l'arribada a Galícia, jubilat de la política estatal, d'aquest personatge de la nostra història recent i remota, quasi perenne, ens hauria d'haver fet preveure el que succeiria. Freqüentment oblidem que l'ús dels mitjans de comunicació com a instrument de domini va ser utilitzat molt aviat pels règims totalitaris, per Mussolini, per Goebels i pel règim del general Franco per mitjà de Fraga Iribarne. Aquest polític en la seva etapa de ministre de la Progamma de la dictadura, va planificar i controlar la informació d'una manera sistemàtica i va concebre una xarxa de teleclubs per tot Espanya per atènyer el seu domini fins a les zones més allunyades.

A Galícia va tenir l'oportunitat, des de fa uns anys, d'actualitzar amb nous matisos la vella estratègia de control de la població tancant-la en un mur de propaganda, al

SUSO DE TORO
Escriptor i periodista

servei de la seva carrera i de la seva imatge política. El sistema de la informació a Galícia s'apropa bastant al d'una societat totalitària, se li escapen alguns mitjans privats. Això ha estat denunciat per particulars, en mitjans de comunicació de fora de Galícia naturalment, i sobretot molt detallat pel Colexio de Xournalistas en un informe avalat per més de mil firmes.

Portem ja bastants anys d'autonomia i podem apreciar moltes conseqüències positives, però algunes negatives també. Em sembla que l'apropament, fins i tot geogràfic,

entre el poder polític, el nou poder autònom i la societat ha provocat que la premsa estigui més condicionada. Aquest fenomen comú és més accentuat a Galícia degut a la debilitat de les empreses. Galícia és un territori molt fragmentat en valls, comarques, llogarrets, viles i set ciutats petites, en aquest espai i mercat han ofert tradicionalment els seus serveis diverses empreses d'arrels familiars que han tingut dificultats econòmiques

FERRAN POUS
Dibuixant

per adaptar-se al sistema de comunicacions actual. Han tingut la fortuna econòmica de comptar amb una administració molt comprensiva i protectora. Però la política proteccionista de patrocinar econòmicament per diverses vies aquestes empreses locals també condiona i limita enormement la informació que poden donar.

Per als que hem imaginat un país autocentrat, això condueix a la trista paradoxa que els mitjans de comunicació que millor i més lliure informació ens proporcionen són els que són propietat d'empreses de capital no gallec. S'ha conservat aquest caràcter d'empreses familiars autòctones, però el preu ha estat exercir el periodisme amb llibertat. Trista paradoxa. Això ha estat molt ben percebut per la societat en la crisi del Prestige, en la qual encara vivim (ja que el petroler segueix allà amb la seva càrrega, enca-

OPINIÓ

ra que l'hagin retirat de l'agenda informativa a un tercer pla. Per a molta gent s'ha desvelat el mapa de la comunicació, ha percebut que els mitjans es dividien frontalment entre aquells que informaven i uns altres que enganyaven. La denúncia de la manipulació informativa ha estat un primer pla del debat social. Què hauria estat de nosaltres sense el reflex just que va donar bona part de la premsa internacional, de Madrid i Barcelona i sense alguna cadena estatal de ràdio i televisió.

Encara que també constatem que aquesta crisi ha permès algun mitjà privat gallegc afluir-se una mica la soga de vellut, i alguna capçalera ha proporcionat molta bona informació del desastre ecològic i fins i tot dels errors de l'Administració, encara que omentem les crítiques de l'oposició. El marge per moure's és molt petit encara.

Aquest ambient de tristesa en la professió, de vertadera desolació entre els periodistes, és el que explica que també hagin recuperat una expectativa i una certa alegria davant la reacció social després de l'enfonsament del Prestige. Els periodistes amb la seva ràbia acumulada per no haver pogut comptar tots aquests anys el que sabien i amb el seu entusiasme davant l'espectacle d'una societat que inesperadament es mou, han anat a buscar la notícia, han fet córrer veus i informacions que no estaven previstes, fins i tot en contra de les consignes que regeixen les redaccions. I realment la irresponsabilitat dels nostres governants i el seu menyspreu envers nosaltres ha estat tan clar que fins els seus propis comisaris informatius en els mitjans s'han sentit humiliats, avergonyits. El factor humà, la vergonya personal i el compromís dels periodistes, que han treballat amb cos i ànima, ha estat molt important en aquesta crisi on el Govern, i la Xunta, havien decretat una estratègia de mur de silenci. Molts periodistes han desafiat els estrets límits, arriscant-se molt professionalment.

D'altra banda, és interessant parar-se a pensar que una administració concebi un cordó sanitari informatiu com el que van voler decretar a Galícia. Aquesta estratègia de mur de silenci no solament va afectar el control de la informació en els mitjans públics i en els privats que van poder, sinó que va arribar a l'intent de controlar els desplaçaments dels ciutadans. És una mostra d'aquesta conducta totalitària el rebuig sistemàtic a l'arribada de vo-

luntaris, ja que eren testimonis incòmodes, corresponsals fora de Galícia d'una catàstrofe que es volia tancar i amagar aquí. En són una mostra els incidents amb periodistes per impedir-los d'apropar-se a llocs de la costa, hi ha múltiples testimonis d'aquest fet de corresponsals nacionals i estrangers. És una mostra la increïble prohibició de sobrevolar la zona marítima on es trobava la taca a mitjans de comunicació privats.

També interessa pensar que si van creure que podien amagar el problema a l'opinió pública és perquè prèviament han portat endavant una política completa per arraconar i sotmetre les empreses i periodistes, i planificar i controlar el mapa dels mit-

jans de comunicació a Espanya. Sens dubte tenien molta confiança en el seu control comunicacional.

Encara que també hi ha alguna cosa de profunda inculcatura, de desconeixement del que és la comunicació avui en pensar que era possible amagar de manera efectiva la marea negra i el petrolier. Per creure això s'ha de tenir una idea molt antiquada del que és una societat contemporània, s'ha de creure que un país és merament un territori controlable amb fronteres i duanes per terra i mar, que es pot tancar com un gulag, sense que penetrin ni surtin les informacions. És desconèixer que en el món actual un país és també una societat articulada gràcies als mitjans de comunicació.

No és casualitat que la protesta, organitzada al voltant de *Nunca más* s'hagi valgut d'Internet i dels telèfons mòbils per transmetre la informació i coordinar la resposta social. On els totalitaris pretenen el control centralitzat i piramidal, i la immobilització de la informació, els ciutadans necessitem crear xarxes alternatives àgils i, encara que articulades, descentralitzades.

Sens dubte, aquest assaig de control informatiu que va ser efectuat d'una manera brutal a Galícia, però també en el conjunt de l'Estat, mereix un estudi detallat. No cal dir que retrata ben bé el tarannà antidemocràtic d'uns governants que pretenen amagar una informació decisiva no solament als gallegcs, sinó, sobretot, a l'opinió pública espanyola. És preocupant que ocupin l'Estat els enemics de la llibertat.

En tot cas, la major part de l'opinió pública gallega té avui la consciència de deute amb tots els corresponsals que han vingut a retratar aquesta desgràcia i que ens ha permès de veure el nostre rostre, quan solament ens n'ofereien un mirall trencat i brut. Gràcies.

«El sistema de la informació a Galícia s'apropa bastant al d'una societat totalitària, se li escapen alguns mitjans privats»

«No és casualitat que la protesta s'hagi valgut d'Internet i dels telèfons mòbils per transmetre i coordinar la resposta social»